

V1999-29 19.05.99

Konkurranseloven § 3-9 - søknad om dispensasjon

Sammendrag:

Kjøttbransjens Landsforbund har søkt om dispensasjon for samarbeid med Norsk Kjøtt om veiledende priser på stykket kjøtt og fastsetting veiledende priser for egne medlemmer. Konkurransetilsynet har ikke funnet grunnlag for å gi dispensasjon, og har videre avvist at det er grunnlag for å pålegge Norsk Kjøtt å distribuere sine prislistene for stykket kjøtt.

Konkurransetilsynet viser til brev av 5. februar 1999 der Kjøttbransjens Landsforbund (KLF) søker om dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i konkurranseloven (krrl) for å videredistribuere prislistene til Norsk Kjøtt på slakt og for å kunne fastsette veiledende priser på skåret kjøtt.

1 Saksforholdet

Bakgrunnen for søknaden er at maksimalprisreguleringen og Prisutvalget for kjøtt ble avvirket 1. april 1999. Begrunnelsen for ikke å videreføre maksimalprisreguleringen er gitt i tilsynets brev av 16. desember 1998 til Arbeids- og administrasjonsdepartementet. I tillegg til å fastsette maksimalpriser på skåret kjøtt har Prisutvalget for kjøtt distribuert Norsk Kjøtts prislistene på slakt til blant annet KLFs medlemmer.

I brev av 17. mars 1999 innvilget Konkurransetilsynet en midlertidig dispensasjon for distribusjon av Norsk Kjøtts prislistene på slakt. Tilsynet kommer tilbake med en endelig vurdering av om videredistribusjon av Norsk Kjøtts prislistene er i strid med konkurranselovens forbudsbestemmelser og om det eventuelt er grunnlag for å innvilge en dispensasjon med lenger varighet.

I herværende brev behandler tilsynet KLFs søknad om dispensasjon for å fastsette veiledende priser i markedet for skåret kjøtt. KLF søker prinsipielt om å samarbeide med Norsk Kjøtt om utarbeidelse av veiledende priser. Subsidiært søker KLF om å kunne utarbeide veiledende priser for sine medlemmer. KLF anmoder også tilsynet om å pålegge Norsk Kjøtt å distribuere sine prislistene til KLFs medlemmer.

KLF er en bransjeorganisasjon for slakterier, skjærebedrifter og næringsmiddelbedrifter. KLF har litt over 250 medlemmer. I dette brevet bruker tilsynet benevnelsen "privat" om bedrifter som ikke er organisert som samvirke. De fem største private aktørene i markedet definert nedenfor er Fatlandgruppen, Norsk Kjøttindustri, Furuseth Slakteri, Haugs Kjøtt og Mestermat.

Kjøttssamvirket består av åtte frittstående distriktsorganisasjoner som dekker hele Norge. Disse distriktsorganisasjonene eier Norsk Kjøtt på vegne av sine medlemmer/eiere. Norsk Kjøtt koordinerer markedstilpasningen til distriktsorganisasjonene, blant annet gjennom felles prispolitikk. Oppfølgingen av Norsk Kjøtts politikk er nedfelt i medlemsvedtektene til distriktsorganisasjonene. Tilsynet betrakter derfor kjøttssamvirkene som en enhet. På grunn av eierforholdene vil også Yggeseth regnes som en del av dette samvirket. Norsk Kjøtt vil bli brukt som betegnelse på denne enheten.

Norsk Kjøtt har ansvar for å regulere markedet for slakt med sikte på å ta ut en avtalepris på slakt. Målprisene har støtte i de årlige jordbruksoppkjørene. Det følger av Omsetningsloven at Omsetningsrådet kan gi Norsk Kjøtt støtte til å regulere omsetningen av slakt og skåret kjøtt ved eksport og nedfrysing.

2 Forholdet til konkurranselovens forbudsbestemmelser

KLF søker om dispensasjon for at Norsk Kjøtt og KLF i fellesskap kan utarbeide veiledende priser for skåret og stykket kjøtt.

Konkurranseloven (krrl) § 3-1 første ledd forbyr to eller flere ervervsdrivende for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, å fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter. § 3-1 annet ledd forbyr en eller flere leverandører av varer å fastsette eller søke å påvirke priser, rabatter eller

avanser for avtakernes salg av varer eller tjenester. Forbudene omfatter også retningslinjer med slikt innhold som nevnt og rammer både bindende og veiledende avtaler eller ordninger.

Etter krrl § 3-8 gjelder et unntak fra forbudet mot prissamarbeid i § 3-1 for omsetning av norske jordbruks-, skogbruks- og fiskeriprodukter fra primærprodusenter eller produsentorganisasjoner.

To kumulative vilkår må være oppfylt for at unntaket i § 3-8 skal komme til anvendelse. For det første må reguleringen gjelde et norsk jordbruks-, skogbruks- eller fiskeriprodukt. Videre må selgeren være produsent eller produsentorganisasjon innen disse næringene. Unntaket får virkning for den såkalte førstehåndsomsetning innen disse primærnæringene, men rekker etter forvaltningspraksis lengre enn dette, idet også videresalg fra produsentorganisasjoner som handler i egen regning har vært ansett omfattet av unntaket.

Kjøttbransjens landsforbund (KLF) er en uavhengig næringsorganisasjon for ulike kjøttbedrifter, og er ikke produsenteid. KLF vil derfor ikke omfattes av § 3-8. Norsk Kjøtt er samvirkeorganisert og eid av bøndene og vil derfor omfattes av § 3-8 for så vidt gjelder prissamarbeid mellom de enkelte produsenter og andre *produsentorganisasjoner*. Samarbeidet kan ikke inkludere andre aktører, og et samarbeid mellom Norsk Kjøtt og KLF vil derfor ikke omfattes av unntaket i § 3-8.

For at krrl § 3-1 skal komme til anvendelse må aktørene ansees for å være ervervsdrivende. Norsk Kjøtt driver med ervervsvirksomhet og er derfor en ervervsdrivende etter krrl § 3-1 jf § 1-2 litra a. KLF er en bransjeorganisasjon som bl.a. driver næringsvirksomhet for sine medlemmer. I den grad sammenslutningen ikke selv utøver ervervsvirksomhet er det krrl § 3-4 som er den relevante bestemmelse. I § 3-4 slås det fast at det som er forbudt for ervervsdrivende også er forbudt for sammenslutninger av ervervsdrivende.

I dette tilfelle vil KLF opptre i samarbeid med en annen ervervsdrivende på en slik måte at organisasjonen innehar en funksjon som ervervsdrivende. Dette gjør at § 3-1 vil komme direkte til anvendelse for samarbeidet mellom Norsk Kjøtt og KLF, mens § 3-4 vil komme til anvendelse for så vidt gjelder KLFs medlemmers oppfølging av prissamarbeidet.

Av § 3-1 tredje ledd følger det at forbudet om prisregulering omfatter så vel veiledende som bindende avtaler eller ordninger. Det er etter dette forbudt etter krrl §§ 3-1 og 3-4 jf § 3-1 at Norsk Kjøtt og KLF i fellesskap utarbeider veiledende priser, og en dispensasjon for dette samarbeid er eventuelt nødvendig.

KLF søker subsidiært om å få dispensasjon til å alene utarbeide og utsende veiledende prislistor til KLFs medlemmer. Dette er en form for prisfastsettelse som er forbudt etter krrl § 3-4 jf § 3-1 første og tredje ledd. Etter § 3-1 fjerde ledd kan en enkelt leverandør av varer oppgi veiledende priser for avtakernes salg av varer eller tjenester. Da KLF ikke er vareleverandør, kommer dette unntaket ikke til anvendelse, og KLF må ha dispensasjon etter § 3-9 for at organisasjonen kan utarbeide veiledende priser for sine medlemmer.

Atter subsidiært anmoder KLF tilsynet om å pålegge Norsk Kjøtt å sende ut sine prislistor til alle interessenter i markedet. For at Konkurransetilsynet skal kunne gi et slikt påbud til Norsk Kjøtt må tilsynet ha grunnlag for å gripe inn etter krrl § 3-10. Konkurranseloven § 3-10 gir Konkurransetilsynet hjemmel til å gripe inn mot vilkår, avtaler og handlinger som er egnet til å begrense konkurransen i strid med lovens formål. Lovens formål er å sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for virksom konkurranse. At Norsk Kjøtt unnlater å distribuere sine prislistor, kan neppe i seg selv lede til konkurransebegrensninger mellom tilbyderne i markedet. Tilsynet finner derfor ikke at det er grunnlag for å anvende § 3-10 for å pålegge Norsk Kjøtt å distribuere sine prislistor til ulike interessenter i markedet.

3 Dispensasjonsvurdering

3.1 Konkurranseloven § 3-9

Med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd, kan Konkurransetilsynet gi dispensasjon fra forbudene i §§ 3-1 til 3-4 dersom ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurranse-reguleringen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

For å kunne avgjøre om grunnlaget for å innvilge dispensasjon foreligger, må tilsynet vurdere de samfunnsøkonomiske konsekvensene av forholdet det søkes dispensasjon for. Dette gjøres først ved først å beskrive hvilke aktører som direkte blir påvirket av konkurransebegrensningen. Deretter vil forholdet som det søkes dispensasjon for vurderes konkret i forhold til hvordan konkurransen og samfunnets ressursbruk påvirkes.

3.2 Markedsbeskrivelse

3.2.1 Avgrensning av det relevante markedet

3.2.1.1 Produktmarkedet

I avgrensningen av det relevante marked tar tilsynet utgangspunkt i produktene stykket og skåret kjøtt.

Kundene til skjærebedriftene er i hovedsak den del av foredlingsindustrien som bruker kjøtt som innsatsfaktor. For disse bedriftene er kjøp av slakt alternativet til skåret kjøtt. Ettersom det kreves investeringer i utstyr for å grovskjære kjøttet, er kostnadene ved et slikt bytte nokså høye. Stykket og skåret kjøtt er derfor tilstrekkelig avgrenset fra markeder oppstrøms (slakt) og nedstrøms (mer foredlet vare) til at disse ikke skal inkluderes i produktmarkedet.

Ut fra en vurdering av anvendelsen av produktene hos kundene til skjærebedriftene er det ikke nødvendigvis slik at stykninger av svin er et godt alternativ til storfekjøtt. I utgangspunktet vil produktmarkedet derfor måtte defineres snevrere enn stykket og skåret kjøtt. En nærmere vurdering av de forskjellige produktene viser imidlertid at en da vil få mange produktmarkeder som kun avviker fra hverandre når det gjelder dyreslag. Når det gjelder dispensasjonsvurderingen vil disse forskjellige markedene behandles likt. Tilsynet vil derfor behandle alle produkter som ett produktmarked.

Som beskrivelsen ovenfor antyder, er det forbundet med store kostnader å substituere seg bort fra leverandørene, for eksempel ved å produsere innsatsfaktoren kjøtt selv. Tilsynet legger derfor til grunn at stykket og skåret kjøtt er et produktmarked.

3.2.1.2 Det geografiske marked

Import av produkter fra andre land utgjør kun en liten del av den totale produksjonen av kjøtt i Norge. En kan derfor begrense vurderingen til Norge. Ifølge KLF vil slakteriene kunne levere til kunder i omtrent hele Norge, selv om transportkostnader og logistikkproblemer i noen tilfeller vil gjøre slike leveranser vanskeligere og kanskje mer usikre. Tilsynet legger til grunn at Norge er det geografiske markedet.

3.2.1.3 Avgrensning

På bakgrunn av vurderingene ovenfor har tilsynet avgrenset det relevante markedet til skåret/stykket kjøtt innenfor Norges grenser.

3.2.2 Markedsandeler

Tallene i tabellen nedenfor er blitt oppgitt av KLF i forbindelse med søknaden. Markedsandelene er gitt i forhold til vekt av slakt. Ettersom alt slakt skjæres, kan markedsandeler for skåret kjøtt også regnes i forhold til dette tallet. Slakt, produksjon og forbrukermarked er ikke markeder som Konkurransetilsynet har avgrenset. Tilsynet har likevel valgt å ta dem med for å antyde fordelingen mellom samvirke og privat produksjon i alle ledd.

	Norsk Kjøtt	Fatland	Norsk Kjøttindustri	Furuseth Slakteri	Haug's Kjøtt
Slakt	75,6 %				
Skåret kjøtt	60 %	10 %	6%	4 %	1 %
Industri	48 %				
Forbrukermarkedet	50 %				

3.3 Samfunnsøkonomisk analyse

3.3.1 Innledning

Konkurransetilsynet vurderer grunnlaget for å innvilge KLFs prinsipale og subsidiære søknad henholdsvis i avsnitt 3.3.2 og 3.3.3. Vurderingene vil følge samme systematikk som krrl § 3-9. Hvis en regulering fremmer konkurransen eller har liten betydning for konkurransen, vil dispensasjon kunne innvilges etter henholdsvis § 3-9 bokstav a) og c). Hvis konkurransebegrensningen medfører effektivitetsgevinster som mer enn oppveier det samfunnsøkonomiske tapet av konkurransebegrensningen, gir det grunnlag for å innvilge dispensasjon etter § 3-9 bokstav b). Særlige hensyn kan gi grunnlag for å gi dispensasjon etter § 3-9 bokstav d).

3.3.2 Fastsettelse av veiledende priser for alle markedsaktører

3.3.2.1 Fremmes konkurransen?

For å vurdere om det er grunnlag for å innvilge dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav a), vil tilsynet måtte vurdere om og eventuelt hvordan reguleringen påvirker konkurransen. Et samarbeid mellom KLF og Norsk Kjøtt om veiledende priser vil omfatte omtrent alle bedrifter i dette markedet.

KLFs medlemmer og Norsk Kjøtt er representert i markeder både oppstrøms og nedstrøms for markedet for skåret kjøtt. På samme måte som Norsk Kjøtt vil KLF kunne preges av at medlemsbedriftene omfatter selgere som ønsker høy pris og kjøpere som ønsker lav pris. Dette innebærer at de ikke har klare økonomiske motiver for å inngå et samarbeid om priser i markedet for skåret kjøtt. KLF anfører at samarbeidet vil gi deres medlemmer en innflytelse på prisdannelsen som motvekt til Norsk Kjøtt. Tilsynet tar utgangspunkt i at samarbeidet vil kunne påvirke prisene i markedet for skåret kjøtt.

Pris er en sentral konkurranseparameter i dette markedet. Tilsynet vil her vurdere om et samarbeid om veiledende priser vil endre de konkurrerende virksomhetenes incentiver til å underby hverandre sammenlignet med en markeds situasjon uten et slikt samarbeid.

Dersom alle aktørene følger de veiledende prisene vil et horisontalt samarbeid kunne oppnå de samme priser som et monopol. Samarbeidet gjelder priser, så under forutsetning av at samarbeidet følges lojalt vil dette føre til høyere priser og begrenset konkurranse.

KLF mener at konkurransen vil fremmes fordi bedriftene konkurrerer på rabatter som vil kunne gis i forhold til veiledende pris. Bedrifter som konkurrerer på rabatter vil måtte beregne hvor store disse kan være på den enkelte stykningsdel. I prinsippet er dette den samme beregning som å regne ut egne priser og argumentet for å utarbeide veiledende priser synes derfor å være svakt.

Hvis rabatter beregnes kun for utvalgte kunder vil beregningene for den enkelte produsent bli mindre omfattende. De veiledende prisene vil da brukes for øvrige kunder. Samarbeidet vil i så fall begrense konkurransen for et markedssegment, og forenkle prisdiskriminering i markedet. Tilsynet kommer derfor til at et samarbeid om veiledende priser ikke vil kunne fremme konkurransen.

KLF anfører også at prissetting ikke vil få de nødvendige korrektiver fra privat side uten en felles notering av veiledende priser, og at et samarbeid med Norsk Kjøtt vil kunne forhindre at Norsk Kjøtt setter priser som skader privat kjøttindustri. Gjennom et samarbeid mener KLF at de vil kunne påvirke den kortsiktige prisutviklingen, og at de vil få en dialog om hvordan den langsiktige prisutviklingen vil være. Tilsynet kan imidlertid ikke se at en påvirkning av kortsiktige priser og informasjon om langsiktige priser vil kunne føre til en bedre bruk av samfunnets ressurser enn ved konkurranse.

Et samarbeid om veiledende priser vil ikke kunne fremme konkurransen hvis rabattkonkurransen er sterk, og begrenser konkurransen hvis den ikke er det. Tilsynet ser derfor ikke grunnlag for å innvilge dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav a).

3.3.2.2 Effektivitetsgevinster

Konkurranseloven § 3-9 bokstav b) åpner for at dispensasjon kan innvilges hvis konkurransemyndighetene forventer at effektivitetsgevinstene mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen. På bakgrunn av konkurranselovens formålsparagraf (§ 1) og uttalelsene i forarbeidene (NOU 1991:27, kap. 8 og s. 128.) må "effektivitetsgevinster" nevnt i krrl § 3-9 bokstav b) forstås som samfunnsøkonomiske effektivitetsgevinster. Dette betyr at gevinsten må være en netto gevinst for samfunnet som helhet. Rene omfordelinger mellom aktørene og bedriftsinterne ompostinger av kostnader vil derfor normalt ikke være samfunnsøkonomiske gevinster. Det skal også tas hensyn til avtalers og handlingers virkning på andre aktører, selv om virkningen ikke blir priset.

I forbindelse med tilsynets behandling av maksimalprisreguleringen skriver KLF at "hvis man her tenker på de samfunnsøkonomiske kostnadene [ved maksimalprisreguleringen], er det åpenbart at disse er lavere ved at et så komplisert kalkylesystem analyseres og ajourføres i fellesskap, enn hvis hver enkelt bedrift må gjøre samme jobben." Veiledende priser vil kunne fylle samme funksjon ved at de indikerer hvordan prisene på de forskjellige stykningsdelene skal være i forhold til hverandre. Den samfunnsøkonomiske effektivitetsgevinsten er i dette tilfellet at beregningen av de relative prisene gjøres av KLF i stedet for av hver enkelt bedrift. Dette innebærer igjen at oppgaven vil bli utført færre ganger enn uten samarbeidet om veiledende priser. Kostnadene ved innføringen av nye rutiner for slike beregninger vil også spares.

En sentral betingelse for virksom konkurranse er at bedriftene utarbeider sine priser mest mulig uavhengig. I alle markeder vil forretningsdrivende måtte vurdere priser, inntjening og innkjøpsvilkår. Veiledende priser vil muligens kunne spare noen av bedriftene for noe av dette arbeidet. Likevel er disse innsparingene vanligvis små i forhold til bedriftenes omsetning. Kostnadsbesparelsene ved å utarbeide veiledende priser sentralt vurderes derfor til ikke å oppveie tapet som følger av konkurransebegrensningen.

KLF mener at de små bedriftene vil lide mest skade med et system uten veiledende priser, fordi de ikke har noen sterk innkjøpsmakt. Utøvelse av markedsrett kan føre til et samfunnsøkonomisk tap, og å forhindre slik utøvelse vil derfor kunne resultere i en effektivitetsgevinst. Det går ikke klart frem av søknaden hvilke av KLFs medlemmer som eventuelt har problemer med leverandørenes markedsrett, men det er heller ikke nødvendig for å vurdere grunnlaget for å gi dispensasjon. Et samarbeid om veiledende priser på skåret kjøtt vil i liten grad kunne påvirke Norsk Kjøtt eller eventuelle andre aktørers mulighet til å utøve markedsrett som selger av slakt. Tilsynet kommer derfor til at en ikke kan oppnå nevneverdige effektivitetsgevinster som følge av begrensning av markedsrett i dette tilfellet.

KLF anfører også at konkurransen blir opprettholdt ved at KLF gis innsynsmuligheter overfor Norsk Kjøtt. Bedret informasjon kan i noen tilfeller gi en effektivitetsgevinst fordi aktørene bedre vil kunne tilpasse seg markedsforholdene. Den informasjonen som Norsk Kjøtt får i kraft av å være markedsregulator, kan imidlertid gjøres tilgjengelig for aktørene uten et samarbeid om veiledende priser. Tilsynet kommer derfor til at bedre informasjon som følge av innsyn i Norsk Kjøttts priser ikke gir grunnlag for dispensasjon i denne saken.

De effektivitetsgevinster som er behandlet er etter tilsynets vurdering ikke så store at de vil mer enn oppveie det samfunnsøkonomiske tapet som følger av konkurransebegrensningen. Tilsynet kommer derfor til at det ikke er grunnlag for å innvilge dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav b).

3.3.2.3 Liten konkurransemessig betydning

Virkingen en konkurranseregulering har på samfunnets bruk av ressurser vil være avhengig av deltakerenes markedsstilling. Samarbeid mellom deltakere som til sammen har liten markedsandel vil sjelden skade konkurransen i strid med lovens formål, fordi slike sammenslutninger ikke kan utøve markedsrett. (Se NOU 1991: 27 s. 136 og Ot. prp. nr. 41 (1992-93) s. 54-55.) Konkurransereguleringer med liten konkurransemessig betydning kan derfor gis dispensasjon, jf. § 3-9 bokstav c).

Samarbeidet som det søkes dispensasjon for omfatter hele markedet. Et så omfattende samarbeid vil kunne begrense konkurransen i strid med lovens formål, selv om samarbeidet gjelder veiledende priser. Det er derfor ikke grunnlag for å gi dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav c).

3.3.2.4 Særlige hensyn

Krrl § 3-9 d) åpner for at dispensasjon kan gis, selv om vilkårene i bokstav a) til c) ikke er oppfylt. Dispensasjon for særlige hensyn er tenkt anvendt der helt spesielle omstendigheter gjør at konkurranseregulerende handlinger som utføres i ervervsvirksomhet bør få dispensasjon fra lovens forbud. (Se NOU 1991: 27 s. 140.) Begrunnelsen for denne dispensasjonshjemmelen er at enkelte private konkurranseregulerende handlinger eksempelvis kan være samfunnsmessig ønskelig selv om de fører til redusert samfunnsøkonomisk effektivitet. Dersom en beveger seg utenfor lovens formålsbestemmelse om effektiv ressursbruk er adgangen til å innvilge dispensasjon begrenset. (Se NOU 1991: 27 s. 253.)

KLF mener at markedsreguleringen av stykket og skåret kjøtt gjør at salget er underlagt visse former for politisk styring og at dette er et hensyn utover det rent konkurransepolitiske, og videre at et samarbeid vil sikre en korrekt prissetting ut fra den totale markedsituasjonen og lagerbeholdning av de ulike stykningsdeler og sorteringer. Uten samarbeid om veiledende priser vil prisene være bestemt av samvirket og ikke bli korrigert av de forbedringstiltak man finner på privat side.

Reguleringen av markedet for skåret kjøtt er motivert av andre hensyn enn de konkurransepolitiske. I den forstand kan hensynet bak markedsreguleringen sies å utgjøre et særlig hensyn. Den delen av markedsreguleringen som KLF nevner blir imidlertid ivaretatt av samvirkebedriftene. Privat kjøttbransje har ikke noe bestemt ansvar for gjennomføringen av jordbrukspolitikken i markedet for skåret kjøtt. Selv om et samarbeid med Norsk Kjøtt om priser vil kunne gjøre reguleringen av skåret kjøtt mer fleksibel med sesongvise rabatter og andre former for prisdiskriminering, er denne fleksibiliteten ikke nødvendig for gjennomføringen av markedsreguleringen. Av den grunn finner tilsynet ikke å kunne gi dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav d).

Konkurransetilsynet kan ikke se at det foreligger andre særlige hensyn som kan tillegges vekt i dispensasjonsvurderingen.

3.3.3 Fastsettelse av veiledende priser for KLFs medlemmer

3.3.3.1 Innledning

KLF søker subsidiært om å få utarbeide veiledende priser for egne medlemmer. Forskjellen mellom dette samarbeidet og samarbeidet vurdert ovenfor ligger i samarbeidets omfang. Hvis samarbeidet tillates vil de samarbeidende bedriftene til sammen utgjøre litt under 40 % av markedet, regnet i vekt. En større bedrift vil stå igjen utenfor samarbeidet.

3.3.3.2 Fremmes konkurransen?

En rekke forhold som produkttyper, kapasitetsforhold og prisinformasjon vil kunne påvirke aktørenes strategiske valg av handlinger. Et samarbeid om salgspriser vil imidlertid ikke endre underliggende forhold som kostnader, eierforhold og kapasitet. Analysen kan derfor begrenses til å vurdere om samarbeidet vil medføre en annen prissetting for KLFs medlemmer enn en ville få uten samarbeidet.

Bedrifter med små markedsandeler vil vanligvis ikke kunne påvirke markedets priser ved sine beslutninger, mens bedrifter med større markedsandeler vil kunne påvirke prisene. Tilsynet legger til grunn at Norsk Kjøtt vil kunne påvirke prisen gjennom sin

tilpasning i markedet.

KLF anfører at samarbeid om veiledende priser for KLFs medlemmer vil kunne koordinere privat industri slik at de kan påvirke konkurransesituasjonen. For at denne påvirkningen skal kunne gi grunnlag for dispensasjon må konkurransen fremmes ved samarbeidet.

Hvis Norsk Kjøtt fungerer som prisleder i markedet, vil KLFs medlemmer tilpasse seg til Norsk Kjøtts priser. KLFs medlemmer tar i så fall Norsk Kjøtts priser som gitt, og tilpasser sin produksjon til disse. Et samarbeid om priser vil ikke endre de produksjonsmessige forhold i bedriftene. Et prissamarbeid mellom prisfølgerne vil derfor ikke gjøre dem bedre i stand til å konkurrere med Norsk Kjøtt. Et samarbeid om veiledende priser vil således ikke fremme konkurransen.

På denne bakgrunn kommer tilsynet til at det ikke er grunnlag for å innvilge dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav a) for et samarbeid mellom KLFs medlemmer.

3.3.3.3 Effektivitetsgevinster

KLF har ikke anført noen effektivitetsgevinster for denne delen av søknaden. Argumentene gjort gjeldende ovenfor vil imidlertid også kunne ha gyldighet for et samarbeid om veiledende priser mellom KLFs medlemmer. Tilsynets vurdering endres ikke av at samarbeidet i dette tilfellet er mindre omfattende. På bakgrunn av vurderingen ovenfor kommer tilsynet til at det ikke er grunnlag for å innvilge dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav b).

3.3.3.4 Liten konkurransemessig betydning

Samlet har KLFs medlemmer en andel på rundt 40 % av markedet for skåret kjøtt. Ved et samarbeid vil det kun være to aktører i markedet. Samarbeidet er derfor fortsatt så omfattende at det vil kunne begrense konkurransen i strid med lovens formål, selv om samarbeidet gjelder veiledende priser. Det er derfor ikke grunnlag for å gi dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav c).

3.3.3.5 Særlige hensyn

KLF har anført at Norsk Kjøtt er en dominerende selger i markedet og samtidig KLFs største konkurrent i forhold til dagligvare- og storhusholdningsmarkedet. En dispensasjon vil ifølge KLF kunne motvirke den betydelige fordel Norsk Kjøtt har som følge av unntaket i krrl § 3-8, og derved bidra til å styrke den private kjøttbransjens konkurransesituasjon.

Spørsmålet er om det er et særlig hensyn at KLFs medlemmer ikke har den samme konkurransemessige fordel som Norsk Kjøtt, som er omfattet av § 3-8. Lovgiver har av ulike hensyn valgt å unnta produsentorganisasjoner innenfor primærnæringene fra konkurranselovens forbudsbestemmelser §§ 3-1, 3-3 og 3-4. At unntaket i § 3-8 er begrenset til en type virksomheter med et bestemt eierforhold er et valg lovgiver har tatt. Det at KLF ikke tilhører denne type virksomheter som faller inn under § 3-8 kan etter Konkurransetilsynets oppfatning i seg selv ikke utgjøre et særlig hensyn.

Slik saken fremstår, har ikke partene pekt på andre forhold som kan utgjøre særlige hensyn. På denne bakgrunn kan Konkurransetilsynet ikke se at det foreligger særlige hensyn som kan tillegges vekt i dispensasjonsvurderingen.

3.3.4 Konklusjon

KLF har søkt om dispensasjon for å samarbeide med Norsk Kjøtt om å utarbeide veiledende priser for skåret kjøtt. Subsidiært ønsker KLF å utarbeide veiledende priser for sine medlemmer på skåret kjøtt. På bakgrunn av vurderingene ovenfor kommer tilsynet til at det ikke er grunnlag for å innvilge dispensasjon etter konkurranseloven § 3-9 for KLFs søknad.

4 Vedtak

Tilsynet har i sin vurdering av KLFs søknad om samarbeid om veiledende priser i markedet for skåret kjøtt kommet til at

samarbeidet vil kunne begrense konkurransen i noen tilfeller uten at det gir opphav til effektivitetsgevinster som oppveier konkurransebegrensningen. Det er derfor ikke grunnlag for å gi dispensasjon etter krrl § 3-9 bokstav a) til c). Tilsynet har videre vurdert søknaden i forhold til særlige hensyn og har kommet til at slike hensyn ikke foreligger.

På denne bakgrunn har tilsynet fattet følgende vedtak (V99-29) med hjemmel i konkurranseloven § 3-9:

KLFs søknad om dispensasjon avslås.

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

[til toppen](#)